

צִרְיָה לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית, שכניסה תחת כנפי השכינה מחייבת ברית, וכיון שכבר מהול, יעשה על כל פנים הטפת דם ברית (ע"פ רמב"ן ומאירי).

בית הלל אומרים אין צִרְיָה לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית, שהרי גר שמתגייר 'כקטן שנולד דמי', וקטן הנולד מהול אלמלא החשש שמא ערלה כבושה היא, לא היה צריך הטפת דם ברית (מאירי).

וכן שמונה אין מחללין עליו את השבת וכו' - למולו בשבת, וכן את הספק בן שבעה או בן שמונה (רש"י; ביאה"ל של, ז ד"ה או, בדעת הרמב"ם). אבל בחול צריך למולו אפילו שאינו בן קיימא (שפת אמת). ויש סוברים, שהנדהו הוא גם לענין פיקוח נפש, שאין מחללים עליהם את השבת (טור א"ח של, ז, וביאה"ל שם בביאור דעתו). ■ להלכה, בן שמונה, אם גמרו שערו וצפרניו, מלין אותו בשבת, ואם לא גמרו, אפילו אם הוא ספק בן שבעה ספק בן שמונה, וקל וחומר אם הוא ודאי בן שמונה, אין מלין אותו בשבת. ובן שבע ודאי, אפילו אם לא גמרו שערו וצפרניו, מלין אותו בשבת (ש"ע א"ח שלא, ג). ויש סובר, שספק בן שמונה או בן שבעה, אפילו לא נגמרו שערו וצפרניו, מלין בשבת [שממה נפשו, אם דינו למולו, הרי מלוהו כדן, ואם אין דינו למולו, מחתך בשר בעלמא הוא (רמ"א שם ו"ד רסו, יא, ומשנ"ב שם, יא)]. ואם בזמננו מחללים על מילתם את השבת, ראה משנ"ב מהדור' דרשו שם (ה' ע' 9), ואוצר הברית (ב, טו-טז). ולענין פיקוח נפש האם מחללים עליהם את השבת, ראה משנ"ב מהדור' דרשו (של הע' 30).

הרי הוא כאֶבֶן וְאָסוּר לְטַלְטֵלוֹ עד שיכלו חדשו, וכאשר כלו חדשיו מותר לטלטלו מיד אפילו אם לא שהה שלשים יום (מרדכי ושלטי הגבורים), ויש סובר, שוולד שנולד קודם תשעה, מותר לטלטלו רק אם שהה לאחר מכן שלשים יום (תשב"ץ ג, רמב). ■ וכן נפסק להלכה (ש"ע א"ח של, ח). ואם בזמננו מותר לטלטל בן שמונה, ראה מנחת שלמה (ב צו, ה).

מִפְנֵי הַסְּכָנָה, שהחלב המרובה שבדדיה עלול להביא את האם לידי חולי אם לא תניק את בנה (רש"י; תוס'). ובמקום אחר פירש, ש'מפני הסכנה' הכוונה לסכנת האם והולד (רש"י יבמות פ, ב). ונפק"מ בין הפירושים, כשיש תינוק אחר שיכולה להניקו, שאם היתיר הוא מפני סכנת האם, הרי אין לה סכנה ואסורה להניק את בנה; או להיפך, כשיש לתינוק אשה אחרת היכולה להניקו, שכבר אין לו סכנה, ואם מפני סכנת בלבד, אסור לה להניקו (חתם סופר כאן, ובש"ת י"ד רמז, וא"ע ב, סט, ומסיג שהוא דבר חידוש והשכל מנגדו). ויש סובר, ש'מפני הסכנה' אין הכוונה סכנת נפשות, שאם כן היתה מותרת גם להגביהו ולהניקו, אלא הכוונה צער החלב שבדדיה (ריטב"א, וכו"ז בתוס'). ■ להלכה, בן שמונה אמו שוחה עליו ומניקתו (ש"ע א"ח של, ח, וראה משנ"ב שם, לב).

עד דְשִׁוּיָהּ כְּרוֹת שִׁפְכָה, ומכאן ראייה שבהטפת דם ברית צריך לחתוך מהבשר [ראה מה שכתבנו לעיל ד"ה נולד], שאם די בטפיפת דם, איך שייך שמחמת כן היא כרות שפכה (חזו"א א"ח סב, כז).

דִּילְקָא הָכִי קָאָמַר לֹא נְחָלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֶלֶל בְּדָבָר זֶה. ■ להלכה, נולד מהול, צריך להטִיף ממנו דם ברית [וכדעת שמואל שאמר שהלכה כרבי שמעון בן אלעזר] (ש"ע י"ד רסג, ד, וביאור הגר"א, וראה ש"ע שם רסח, א). ואין מילתו דוחה שבת [וכדעת רבה שהוא רק מספק ערלה כבושה] (ש"ע א"ח שלא, ה; י"ד רסו, י). ודוקא אם ללא קישוי נראה מהול, אבל אם נראה מהול רק כשמתקשה, מילתו דוחה שבת (משנ"ב שם, טו).

וְלֹא סָפַק דוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת, ואסמכתא בעלמא הוא, כי אין צורך בפסוק למד שאין מילת ספק דוחה שבת, שהרי אין לחלל שבת מספק אם הוא חייב במילה (תוס'). ויש שפירשו, שלולי הפסוק, אם עבר ומל את הספק בשבת לא היה חייב סקילה במזיד או חטאת בשוגג, אלא אשם תלוי, כי היה זה רק ספק חילול שבת, אבל אחרי שהפסוק מלמד שמילת ספק אינה דוחה שבת, אם עבר ומל חייב סקילה או חטאת אפילו אם כלפי שמיא גליא שהוא בר מילה (מנחת חינוך ב, ז, בתי ראשון; וראה שפת אמת שמצדד כן, אך מוכיח כתוס').

וְלֹא אֲנִדְרוּגִינוּס, משום שהוא ספק אשה (רש"י; ריטב"א), שיש לו גם זכרות וגם נקבות (רשב"ם ב"ב קנז, א), והספק איזה מהם עיקר (לשון זהב). או משום שהוא 'משונה', ואפילו על הצד שהוא זכר, ערלתו לא נחשבת ערלה, ואפילו בחול אין צריך למולו (מהרש"א, בדעת תוס'). ויש סובר, שהמיעוט נצרך לדעת רבי יוסי (יבמות פ, א), שאנדורוגינוס אינו ספק אלא הוא בריה בפני עצמה, ומלמד הפסוק שאין מילתו דוחה שבת [אבל אם הוא ספק אשה, אין צורך בפסוק למד שאין מילתו דוחה שבת, שמספק אי אפשר לחלל שבת] (ריטב"א). ■ להלכה, אנדרוגינוס נימול בחול (ש"ע י"ד רסב, ג), ואין מילתו דוחה שבת (שם רסו, י, וא"ח שלא, ה).

וְלֹא נוֹלַד בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת דוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת. ■ וכן הלכה (ש"ע א"ח שלא, ה; י"ד רסו, ח). ואפילו בספק אם נולד קודם בין השמשות או בתוך בין השמשות, נדחית המילה ליום ראשון (משנ"ב שם, יד, בשם רדב"ז), שאף שהוא ספק ספיקא, שהרי בין השמשות גופא הוא ספק, מעמידים את האשה בחזקת מעוברת ותולים שהיתה הלידה בזמן המאוחר יותר בשבת (ביאה"ל שם ד"ה בין השמשות, בתי ראשון. וראה שבט הלוי א, טט). ומהו בין השמשות, ראה משנ"ב שם (יד), ומשנ"ב מהדור' דרשו (הע' 13-11).

נוֹלַד כְּשֶׁהוּא מְהוּל וְכו' צִרְיָה לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית, שמא יש שם ערלה כבושה, כלומר, מעט עור דק דבוק בבשר, שמתוך דקותו ודבקותו ומיעוטו אינו ניכר, ולאחר זמן תתפרק ותתכסה העטרה (מאירי), וצריך לחתוך מעט בבשר (רד"ק בראשית יז, א, ה' הגר"מ פינשטיין בראשית יז, י, בשם הגר"ז בשם הגר"ח, אבל הגר"ח לא רצה לעשות כן למעשה). ויש סוברים, שעושה רק כעין שריטה בראש הגוייה (מהר"ל מילה, ואור זרוע מילה צט, מסתפק בזה, ראה חזו"א א"ח סב, כז, ו-י"ד קנד, ג), והראיה, שמטבע לשון 'הטפת דם ברית' נאמר גם אצל בא להתגייר, וכשם שהטפת דם ברית שלו היא שריטה בלבד [שהרי הוא מהול ואין לו ערלה כבושה], כך נולד מהול הטפת דם ברית שלו היא שריטה בלבד (אור זרוע שם). ואין שיעור לשריטה, כי אין צורך בהוצאת דם בפועל, אלא כל שנצטרך דם כל שהוא כדרך שריטה דקה בעור, די בזה (חזו"א שם). ויש סובר, שצריך שיצא דם בפועל (אבני נור י"ד שלד, כז).

והטפת דם ברית של נולד מהול היא מדאורייתא, שנאמר (זכריה ט, יא) 'גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך' (רש"י לעיל קלד, א, וראה מה שכתבנו שם ד"ה ולא), או ממה שנאמר (בראשית יז, יג) 'המול ימול' לרבות הנולד מהול שצריך הטפת דם ברית (ירושלמי, ב; מנחת חינוך ב, יג, בדעת תוס' ועוד ראשונים). ויש סוברים שהיא מדרבנן (מהרש"א; לבוש י"ד רסו, י; מנחת חינוך שם, בדעת הרמב"ם).

גַּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר כְּשֶׁהוּא מְהוּל, שנימול בהיותו גוי מחמת חולי, או ערבי או גבעוני שמנהגם למול עצמם (ע"פ רש"י ריטב"א ומאירי).